

BERGMAN JOHAN ALBERT

AUMOLAN EMÄNTÄ:
NOVELLI

Johan Bergman

Aumolan emäntä: Novelli

«Public Domain»

Bergman J.

Aumolan emäntä: Novelli / J. Bergman — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	8
III	11
IV	14
V	17
VI	19
Конец ознакомительного фрагмента.	21

J. A. Bergman

Aumolan emäntä: Novelli

I

M: n pitäjä on kauniimpia Pohjanmaalla, jota, verraten Suomen muihin maakuntiin, mielitään moittia jonkinmoisesta yksitoikkoisuudesta. Valtava joki saarineen ja lisäjokineen, sekä pari isompaa mäkeä, joista näkyala varsinki illoin ja aamusin on viehättävä yli tuon laaksossa olevan kirkonkylän, antavat tälle paikkakunnalle vaihtelevaisuuden, jommoista ei likiseuduilla tavata.

Alhaisella joen äyräällä sijaitsee Aumolan talo. Rakennusten koko, korkeat akkunat, valkaistut uuninpiiput katolla ynnä komea portti kahden päärakennuksen välillä: kaikki osoittaa omistajansa mahtavuutta. Kolmekymmentä raavasta, kuusi hevosta ja lukuisa lammaslauma ovat eläviä esimerkkejä tästä talon vankkuudesta.

Talon ympäristöt ovat jotenki kauniit. Isot koivut, joiden kyljissä usean Manalle menneen nimi säilyy, ympäröivät taloa kolmelta puolelta. Etempänä joesta kohoo vankka kuusimetsä, jota, kesä-illan tyyneydessä, käen kukunta ja rastaan sointuvat suruliverrykset kajahuttavat. Mieluisasti kääntyy katsojan silmä tuonne joelle, varsinki kun se rasvatyynenä loistaa laskevan auringon valossa ja sorsaparvi äänetönnä lipuu riippakoivujen ja leppien varjostamaan lahteen joen toisella puolen, tai kun sen pinta värähtelee hopeanhohtavana vienon tuulosen puhaltaessa ja jono "kolmilaitoja" täysissä purjeissa kulkee ohitse.

Aumolan isommassa rakennuksessa on, porstuaan tullessamme, oikealla kädellä kaksi isohkoa kamaria, vasemmalla iso pirtti, jonka takana myös on kaksi kamaria. Pirtissä on iso takka, jossa loimottava valo pimeänä aikana niin ystävällisesti valaisee pirtin tummia seiniä ja valkoista lattiaa; veistinpölkky, kehruurukki, kangastuolit, pitkä pöytä, rahat y.m. tavalliset nähtävät talonpojan pirtissä ja uunin päällä tuo pohjoismaiden asukasten paratiisi, jossa ruotivanhus venyy pitkää pituuttaan yhtä onnellisena kuin lazaroni päivänpaisteessa kirkon portailla jossaki Italian kaupungissa.

Kamarit porstuan oikealla puolen ovat vieraita varten. Seinillä riippuu kuvia, moniaat esitellen, vähemmän onnistuneessa muodossa, Vanhan Testamentin tapahtumia, toiset kuvaillen mainioita henkilöitä historian alalta, vielä toiset sisältäen onnentoivotuksia isäntäväen häiden ajalta, jotka tilattua on tehnyt joku runollinen luonne markasta tai puolestatoista kappaleen, teksti reunustettuna kukkaruukuilla, enkeleillä j.n.e.

Pienellä puolella eli pienemmässä rakennuksessa on porstuan toisella puolen iso maitokamari viidellä hyllyrivillä, täynnä valkoisia hulikoita, jotka sisältävät Kekrin antimia. Toisella puolen porstuaa on pirtti ja kaksi kamaria, toinen vanhan emännän asuinhuone, toinen "romukamari".

Luokaamme nyt silmäys isäntäväkeen tässä talossa.

Aumolan isäntä – Esa – oli, kertomuksemme kun alkaa – 30-vuotias. Hän oli ruumiiltaan roteva, mustaverinen, rokonarpinen, käytöksessään arvoisa ja ystävällinen. Vaikka hän pääasiallisesti piti itseään maanviljelijänä, ei hän ollut ensinkään laiminlyönyt henkensä vaurastumista lukemisen kautta ja täten luonnolliselle teräväjärkisyydelleen hankkinut melkoisesti pätevän tieteellisen perustuksen ja sisällön. Nämät edut yhdistettyinä luotettavaan luonteeseen, kohottivat Esan ylemmää vertaisiaan pitäjäässä. Tämä etevyys ei voinut olla herättämättä kateutta useissa, joita Esa esti kunnallisella alalla ensimmäisinä ilmaantumasta. Huhuja pantiin liikkeelle hänestä e.m. että hän katovuosina oli myynyt viljaa hyvin kalliista hinnasta ja armottomasti "nylkenyt" köyhiä. Ei ole kieltäminen, että näissä huhuissa oli osaksi perääki: että Esa katovuosina jyväkauppansa kautta oli rikastunut, vaan ei hän siltä ollut köyhiä nylkenyt, vaan päin vastoin useille heistä ilmaiseksi lahjoittanut viljaa.

Kumppanikseen elämän huolissa ja iloissa oli Esa valinnut erään ison talon tyttären, joka myös kauneutensa kautta oli tyttönä ollessaan kosolta ko'onnut kosioita ympärilleen. Helenalla olivat hienot kasvojen piirteet, solakka vartalo ja miellyttävä käytös. Näistä ulkonaisista eduistaan ei Helena osoittanut olevansa tietämätön; tahtoivatpa moniaat syyttää häntä ylpeydestä. Hänen käytöksessään useita kohden ilmestyi jonkinmoinen ylpeys, vaan tämä ylpeys ei perustunut noihin ulkonaisiin etuihin, vaan siihen, että Helena ei voinut olla julkisesti osoittamatta ylenkatsetaan kaikenlaista ahdasmielisyyttä vastaan, ilmestyi se sitte kauniissa tai rumissa, rikkaissa tai köyhissä. Muutoin Helena oli hyväsydäminen, varsinkin köyhiä vastaan.

Viisi viikkoa ennen kertomuksemme alkua oli tälle pariskunnalle syntynyt perillinen, jolle kasteessa pantiin nimeksi Valpuri.

Lovisa – Helenan äiti – oli, lapsensa kun naitiin, muuttanut Aumolaan, sillä häneltä oli mies kuollut viisi vuotta sitten. Miesvainajansa kanssa Lovisa ei ollut elänyt aivan kehuttavan onnellisesti, sillä mies oli ollut erittäin itara, josta syystä Lovisa ainoastaan petollisuudella oli saanut hankituksi itselleen välttämättömimmät tarpeet. Vähitellen oli Lovisa tullut vakuutetuksi siitä, ettei valhetteleminen ja petollisuus olleet mitään moitittavia puolia, kun muka pakosta tapahtuivat. Lovisa oli ulkomuodoltaan pulskannäköinen, mieleltään iloinen ja vasta 45 vuoden ikäinen.

Perheeseen kuului vielä Esan lähes 70-vuotias isä, joka vietti vanhuutensa päivät poikansa luona. Vanhus ei vähän ylvästellyt poikansa etevyydestä, jonka hän, jotenki suotta, piti perintönä itsestään. Esan ylevä mieli ei kuitenkaan tullut loukatuksi siitä, että vanhus silloin tällöin julkisesti puhui siitä, "mikä Esa nyt olisi ilman semmoisetta kasvatuksetta, kun hän, (E), oli nauttinut", josta, sivumennen sanoen, ei ollut liioin kerskailemista.

Vähän alempana joen varrella kuin Aumola ja sen toisella puolen näemme korkealla joen töyräällä talon, joka kaikissa suhteissa oli edellistä vähäpätöisempi. Pilveisen talo maalaamaton, kun Aumolan talo oli punaiseksi maalattu eikä siinä ollut kun yksi päärakennus viidellä akkunalla joelle päin.

Pilveisen isäntä, Tapani, oli Esaa 2 vuotta vanhempi. Hän oli lyhytläntä, sievännäköinen mies, erittäin huolellinen pukunsa ja ulkonaisen siisteytensä suhteen. Kylään mennessään hän harjasi hiuksensa erittäin huolellisesti ja puhdisteli vaatteitaan, nykkien niistä hyppysillään villan hiutaleita ja muuta tarttuvaa sekä silitellen niitä vuorotellen su'alla ja kastetuilla sormenpäillä. Liikunnoissaan Tapani oli hyvin säännöllinen: käveli sysäämällä sivujaan vuorotellen eteenpäin ja väännellen ruumistaan. Hänen puheessaan ilmestyi myös joku ruuvimaisuus, jota hän keskusteluissaan vaimonsa kanssa, läheisen tuttavuuden vuoksi, ei katsonut tarpeelliseksi aina noudattaa. Vaimoihmisiä Tapani aina silmäili suurella tunteellisuudella, josta hänen arvoisa vaimonsa ei ollut miehelleen kiitollinen. Koska tämä "parempi puolisko" Tapania tahtoi joskus liiankin ankarasti aisoissa pitää, niin Tapani, kostaakseen, mulkoili ja puhutteli naisia "kaikesta sielustaan ja mielestään", pitäen tämmöistä menettelyä terveellisenä vastapainona vallanhimoiselle vaimolleen. – Muutoin Tapani oli siisti mies: ei juonut, ei edes tupakoinut. Tapanin arvoisa puoliso – Sofia – oli pitkä ja hoikka, ei ruma eikä erittäin kauniskaan (Tapanin arvostelun mukaan). Hänen kellertävään silmäinsä iskut osoittivat, mikä päättäväisyys asui hänessä. Sofian äiti oli hääiltä sanonut Tapanille: "suoloista ei sinulle tule puute, kun Sofian saat", johon lohdutukseen Tapani hiukan ylimielisesti oli vastannut: "minä pidänki suolasta". Palvelusväki tunsikin kyllä, ett'ei ollut kissanpoika niskassa, kun Sofia heitä joskus kosketteli ja Tapanikin tavallisesti alistui vaimonsa valtikan alle. Joskus hän kuitenkin piti puolensa, jolloin vähäinen perhekohtaus, "elämää täynnä", suoritettiin, joka päättyi joko niin, että Tapani sai pari ankarata korvapuustia tai niin, että hän uhkasi hakea paremman akan, ja tosiaanki lähti karkuun, jolloin Sofia lähti häntä palauttamaan ja torumalla sekä itkemällä sai Tapanin kotiin päin kääntymään. Sitten sovittiin vakuutuksilla, että "tämä oli viimeinen kerta", koko ilmoitus kuitenkin oli vielä vähemmän luotettava, kun silmänkääntäjien y.m., kosk'ei nuo viime kerrat olleet pari tai kolme, vaan lukemattomia.

Tapanilla ja Sofialla oli yksi poika, Hannu, joka kertomuksemme alkaessa alotti toista ikävuottaan.

Noin kolme virstaa Pilveisten talosta ylöspäin jokea eikä juuri sen varrella asui pari kertomuksemme päähenkilöä. Takalon torpasta oli puoli vuotta sitte kuollut mies, joka jälkeensä jätti lesken ja kolme lasta. Nuorin lapsista, joka kertomuksessamme on valtaava hyvin tärkeän sijan, oli, kertomuksemme alulla viisi viikkoinen, vanhin kahdeksanvuotias ja keskimäinen viiden vuoden vanha. Kaksi lasta oli kuollut. Leski – Elsa – oli kolmenkymmenen ijässä, jotenki tavallinen sekä ruumiin että sielun puolesta. Elävä mieliala johti hänet usein puhelemaan enemmän kuin tarve vaati ja kun hänen muistinsa joskus petti, puheitaan korjailemaan, joka tapa vähensi niiden luotettavuutta, niin että löytyi pilkkasananparsi: "ta'attu kuin Takalon Elsan puhe". – Lesken varat olivat vähänlaiset, vaan hän oli tyytyväinen tähän vähäänki.

Kertomuksessamme ilmestyy useita muita henkilöitä, kuin yllämainitut, vaan, ollen sivuhenkilöitä, emme katso tarpeelliseksi niitä ennakolta esitellä.

II

Oli muuan noita Pohjolan valoöitä, joiden omituista suloa eteläiset maat eivät voi aavistaa. Linnut olivat hetkeksi vaienneet laulustaan, paitsi laulurastas, joka viitikossa ihastuksen sekaisella surulla lauloi Pohjolan kesän suloutta ja lyhyttä.

Ihmislapset olivat levottomasta hyörinästä vihdoinkin vaienneet lepoon. Sofia, Pilveisen emäntä, oli pari tuntia nauttinut vähemmän levollista unta, kun hän äkkiä heräsi, kuullen koiran, Hallin, haukkuvan. Sofia herätti miehensä ja käski hänen mennä katsomaan, mitä koira haukkui. Näin valoisana aikana ei ollut varkaita, kaiken todenmukaisuuden mukaan, liikkeellä.

Tapani nousi, hieroen silmiään makean unen jälestä ja meni pihalle. Halli istui joen töyräällä, vaan ei enään haukkunut, katselihan vaan virtaan. Tapani, luodessaan silmänsä vettä kohden, näki kaikenlaisia esineitä, niinkuin halkoja, airoja, lautoja, aidaksia, heinätukkoja, tuohta j.n.e. lillivän virtaa alas. Maalle vedetyn venheen perää vasten loiskuivat virran väreet ja osittain tätä ääntä, osaksi noita outoja esineitä Halli oli haukkunut. Kun se näki isäntänsä, juoksi se hänen luo, veti häntä hampaillaan takin helmoista rantaan päin, vikisi ja haukuskeli hiljaa, vaan Tapanin kieltämisen johdosta se lopetti nuo mielenosoitukset.

Tapani kiiruhti pirttiin herättämään renkiään, joka ajahutteli pirtin seiniä korsauksillaan; he riensivät yhdessä rantaan ja vetivät venheen ylemmä. Sitten he istuivat törmälle katsomaan tulisiko tulva äkkiä lisääntymään.

Hiljaa, tasaisesti, vastustamatta laajenivat Vellamon valtakunnan rajat. Niinkuin nuorukaisen rinta oudoista tunteista paisuu, kun hän kasvatuksen ja lukemisen pakosta löysätään, niin nyt virta, luotuaan yltään jäiset kahleensa, alkoi paisua.

Tämä oli jotaki ylevätä, vaan samassa myöskin oli vaara tarjona. Peljättävä on elementtien voima. Kauhea on valkea, taistellessaan tulipunaisessa manttelissaan, ahnaalla kielellään ahmien saalistaan ja samalla jo urkkien uutta. Kellon läppäykset, torven toivotukset, romahtavat rakennukset ja ihmisten huudot ilmoittavat kyllin ilmoille, että hätä on käsissä.

Kuitenki valkean uhka, jos se aikoinaan huomataan, voidaan rajoittaa. Aivan erilainen vihollinen on vesi. Se ei herätä melua, sillä jos sen tuhontuottava tulo kuinkakin aikoinaan huomataan, ei sitä voida estää. Se kohottaa kostean povensa ja hiljaa se sulkee kylmään syleilykseensä ihmisen ahkeruuden työt kymmenien peninkulmien laajuudelta samalla hetkellä.

Sofia alkoi jo kaivata miestänsä ja vähemmin peljäten, oliko joku onnettomuus häntä kohdannut (jota hän ei uskonut), kun katsoakseen, mihin hän oli joutunut ja kenen seuraan, puki Sofia hiukan yllensä, avasi oven ja astui portaille. Silloin hän näki Tapanin istuvan mäellä rengin vieressä.

"Tännekö ai'ot yöksi jäädä?" kysyi Sofia äänellä, johon hän koetti saada jonkun prosentin kohteliaisuuttaki sekoitetuksi. "Katso luontoa!" virkkoi Tapani, ojentaen kätensä virtaa kohden. "No niin", sanoi Sofia. "Tulva ei voi meitä vahingoittaa".

"Ei meitä", kertoi Tapani. "Mutta Aumolassa voi vaara olla tarjona".

"Aikoisitko sitten apuun lähteä?" kysyi Sofia hiukan ivaavasti.

"Ihmisen velvollisuus on auttaa lähimmäistään", virkkoi Tapani.

"Se on totta", virkkoi Sofia lisäten itsekseen, "varsinkin jos autetut ovat auliita korvaamaan vaivamme". Sitten hän, hetken mietittyään, virkkoi, "voithan mennä apuun".

Tapanin silmissä ilmestyi suuri tyytyväisyys, jonka Sofia katsoi tarpeelliseksi pitää kohtuuden rajoissa lisäämällä: "minä tulen mukaan".

Arvoisa pariskunta astui nyt sisälle lisäämään vaatteita ylleen.

"Nyt yösydännä piti liikkeelle lähdeettämän!" morisi renki Antti, katsellen vihaisesti meneviä. "Ja akka mukaan! Tietysti tarvitsee pässi paimenta!"

Hän meni pirttiin. Hetken kuluttua tulivat Tapani ja Sofia ulos. Pieni Hannu oli uskottu piian huostaan.

"No, mihin Antti-toljake katosi?" kysäsi Sofia.

"Pirttiin tietenkin" jupisi Tapani ja astui pirttiä kohden.

Sofia seurasi häntä. Kun Tapani avasi pirtin oven makasi Antti vuoteella ja vaikeroi, väännellen ruumistaan.

"Mitä möliset?" vinkasi Sofia. "Ylös heti!"

"Mutta on niin kauhea poltto sydäneläin paikoilla", änkytti Antti. "Se on aivan turvonnut".

"Kyllä minä sinun turvotan", virkkoi Sofia. "Minä noudan tallista ruoskan ja jos et –."

"Oih!" huusi Antti ja nousi vuoteeltaan. "Vieläkö kipeää pieksettäisiin! Ei, sitä en tosiaan siedä. Ennen tahdon hengen hieverinä vetää luuni eteenpäin, vaan syyttäkää sitten itseänne, jos jotaki seuraa".

"Jos jotaki seuraa!" kertoi Sofia, "mutta minä tiedän, ettei mitään seuraa, ei juuri mit'ikään".

Nyt laskeutiin rantaan, lykättiin venhe vesille ja Tapani istui perään, Sofia keskelle ja Antti airoille asettui. Kuljettiin rantaa ylöspäin jonkun matkaa ja sitten poikki joen Aumolan rantaan.

Sauna tässä rannassa oli jo veden vallassa. Tapani laski venheen saunan ovelle ja tirkisteli sisään ra'olleen olevasta ovesta.

"Jumala paratkoon!" huudahti Tapani. "Saunan lavalla makaa mies."

"Mies?" kysäsi Sofia. "Miksi mies siellä makaa?" "Luulenpa – oikein – Esan isähän tuo on".

Tapani oli oikeassa. Esan isä, joka hyvin rakasti lämmintä, oli kylpemisen jälkeen mennyt saunan lavalle maata. Kevätpuoleen kun huoneita ei sanottavasti lämmitetty, oli tuommoinen lämpö harvinaisuutensa vuoksi tavallista suloisempi.

Vesi oli jo kahden kyynärän korkeudelta peittänyt saunan lattian. Lavalle ei ollut vedenpinnasta kuin kyynärä. "Tulkaa pois, muudoin hukutte!" huusi Sofia.

Vanhus heräsi, hieroi silmiään ja kääntyi tulijoihin päin. Nyt hän säpsähti niin, että oli lavalta alas vyörymäisillään.

"Herra siunatkoon", huusi hän. "Tulvako nyt on?"

Tapanin täytyi venheestä astua veteen, sillä venhe ei mahtunut saunan ovesta sisään. Vanhus otti nyt Tapanin kaulasta kiinni ja tämä kömpi, kuin Aineias Troijan häviön jälkeen, pois surman suusta.

Nyt kiiruhdettiin herättämään talon väkeä.

Pian olivat kaikki jalkeilla. Aittoja ruvettiin tyhjentämään. Jauho- ja jyväsäkkiä kannettiin pihalle. Vesi oli jo tunkenut alimmaisen aitan ovesta sisään. Kohta jo toisenkin aitan lattia oli veden alla.

Aamupuoleen alkoi vihdoinkin tulva asettua. Se seisoi useita tunteja samalla korkeudella ja alkoi sitten vihdoinkin laskea.

Kun kaikki onnellisesti oli saatu pelastetuksi, käski Esa kaikki pirttiin pienelle puolelle, jossa virvoituksia tarjottiin. Palvelusväki asettui sitten levolle. Tapani ja Sofia vielä hetkeksi jäivät pakinoimaan.

"Minun on mahdotonta sanoa", alotti Esa, "kuinka suuressa kiitollisuuden velassa olen teille".

"Siitä ei ole puhumista", virkkoi Sofia. "Emme ole palkan vuoksi auttaneet, vaan ainoastaan ystävyysvuoksi".

"Sen arvaan", virkkoi Esa. "Vaikka joku haluan teitä palkita".

Sanokaa, kuinka voin teille kiitollisuuteni osoittaa".

"Hm. – Sinä olet aina niin hyväntahtoinen ja kun sinä palkitset, niin palkitset kelpo lailla, niin sanovat kaikki ihmiset", virkkoi Tapani, silitellen sormillaan lakkinsa reunaa. "Mutta me emme tahdo mitään palkkaa".

"Niin tosiaankin, me emme tiedä mitä edes tahtoisimme", lisäsi Sofia. "Mutta jos jonkun päivän kuluttua joku toive mieleemme johtuisi, niin tahdomme sen hyväntahtoisuutesi vuoksi ilmaista. Vaan päätoiveemme on, että ystävyys välillämme säilyy".

Kun nyt sydämmelliset jäähyväiset oli sanottu, läksivät Pilveiset Aumolasta.

Tapani ja Sofia olivat varsin hyvällä tuulella, vaan Antti tirkisteli synkästi eteensä. Aamuaurinko oli jo kohonnut hyvän matkaa taivahalle, kun Pilveiset asettuivat levolle. – Tapani ja Sofia tuumailivat hiukan palkinnoita, vaan säästivät enemmän mietteet huomiseksi ja vaipuivat, väsyneinä vaivoistaan, syvään uneen.

III

Kun Tapani heräsi, oli päivä melkein puolessa. Sofia tuli kohta kahvinkeitosta ja kun hän astui kynnysen yli, huokasi Tapani: "mikä kumma uni!"

"Noo – oh?" kysyi Sofia.

"No, se nyt oli aivan hullutusta. Ei kaikkia unia kehtaa kertoakaan", mutisi Tapani haukotellen.

Sofia, joka alkoi peljätä, että Tapani oli nähnyt unta jostaki muusta vaimonpuolesta kuin hänestä, herkesi nyt utelemasta Tapania ja näytti tyytymättömältä.

"Rakas Sofia", virkkoi Tapani, joka suunnille arvasi Sofian mielen juoksun, "minä näin unta Hannustamme vaan, ja – uskotko – Aumolan Valpurista, että – että he olivat pariskunta".

"Jaa – hah – Tiedätkö, että tuo unesi on ollut mulla hereillää mielessä", virkkoi Sofia, ojentaen kahvikupin miehelleen. "Emme voi parempaa palkintoa avustamme pyytää, kuin että nuorista tulee pariskunta. Me tulemme silloin liittoon pitäjän mahtavimman talon kanssa ja Hannu saa periä Aumolan omaisuuden".

"Mutta siihen kuluu aikaa, ennenkun se liitto voi tapahtua", sanoi Tapani. "Kahdenkymmenen vuoden kuluessa voimme tomuksi muuttua ja silloin Hitto ja perintö ei meitä ilahuta".

"Mutta varma tieto niistä voi meitä jo nyt ilahuttaa", väitti Sofia.

"Miten siitä voi tulla kysymyskään nyt vielä?" virkkoi Tapani.

"Siten, että nuorukaiset nyt jo kihlataan toisilleen", sanoi Sofia. Tapani katseli tarkoin Sofiaa, ikäänkuin tarkastellen, olisiko hänellä aivot aivan paikoillaan.

"Vaikka vaimoihmiset tavallisesti liikkuvat vähemmän kuin miehet, niin he joskus tuntevat asioita paremmin kuin miehet", alotti Sofia, luoden Tapaniin kellertävät silmänsä. "Ja he joskus kuulevat enemmän kuin miehet. Minä tiedän Venäjällä olevan tapana, että ystävällisten perheiden lapset jo piennä kihlataan toisilleen. Ja sitä tapaa sopisi Suomessaki kerran koettaa; sopisipa hyvinki".

Tapani ällistyi, vaan ei julkaissut ajatuksiaan. "Minä siis pyydän Valpurin Hannulle; siinä kaikki", virkkoi Sofia. "Pyydä vaan", sanoi Tapani, joka tiesi, että kieltäminen ei mitään vaikuttaisi. "Mutta minäki ai'on pyytää jotaki". "Pyydä, pyydä", sanoi Sofia, "kunhan minä ensin olen pyytänyt". Kun ei hän sen enempää kysellyt Tapanilta, ei tämäkään ilmoittanut aikomuksiaan. Kumpiki odottivat huomispäivää, joka oli pyhä, jolloin aikoivat lähteä Aumolaan.

Pyhänä heti jälkeen puolen päivän otti Tapani su'an laatikostaan ja verkatakin ullakosta ja rupesti puhdistamaan takkia. Sitten hän asettui kahvikupinsuun kokoisen peilin eteen, joka riippui akkunan välipuitteessa ja suki hiuksiaan hyvin huolellisesti. Tämän tehtyään hän, su'an toisella puolella, jossa myös oli harjaksia, kihnutteli saappaitaan sillä kiiltovoiteen jäännöksellä, joka vielä oli jäljellä suan harjaksissa. Sofia voiteli hiuksensa kerma-öljyllä, puki ylleen punarantuisen hameen ja viheriän nutun sekä ruskeankeltaisen huivin ja oli tässä puvussa hyvin "silmiäänpiistävä".

Nyt mentiin rantaan. Tapani sysäsi venheen maalta, asettui tuhdolle ja antoi Sofian mennä perää pitämään. Hannu pantiin venheen pohjalle.

Samassa kulki Luopion isäntä ja emäntä ohitse. "Aiotteko meille?" kysyi Sofia äänellä, joka odotti kieltävää vastausta.

"Emme suinkaan", virkkoi Luopion emäntä, joka vähän närkästyti ja, tämmöisissä tiloissa niin tavallisella kohteliaisuudella, pisti pienen valheen. "Mihin matka?"

"Aumolaan", vastasi Sofia ja kuiskasi samassa Tapanille: "Pyydetään heidät mukaan – vieraiksi miehiksi".

"Tehdään niin", virkkoi Tapani.

"Lähtekää Aumolaan", sanoi nyt Sofia hyvin ystävällisesti. "Joskopa lähdemme", sanoi Luopion isäntä. "Eipä tuolla ole nykyisin käyty".

Luopion väki "kiipesi" nyt venheeseen, johon asetettiin lauta keskelle. Luopion emäntä nosti Hannun venheen pohjalta, kohotti hänet ilmaan ja suuteli sitten häntä. Emäntä oli tylleröinen, pienillä,

vilkkailla silmillä, erittäin perehtynyt kaikkiin pitäjän kulkupuheisiin, sen tiesi kukin, vaikka hän aina vakuutti ei tietävänsä mitään ja suuresti kummasteli sitä, jota jo ennen oli kuullut. – Luopion isäntä oli pitkä ja laiha, toimelias mies, hyvänpuoleisella järjellä, joka elämänsä päämääräksi oli asettanut: kohota arvossa. Hän piti siis suurimpana onnenaan saada seurustella rovastin, pastorin ja nimismiehen sekä Esan kanssa, joka oli pitäjän etevin talokas. Samassa määrässä kuin hän osasi näitä palvella, vaati hän kunnioitusta alapuoleltaan olevilta, joita kohtaan ei hän puoleltaan katsonut tarvitsevansa noudattaa sanottavaa kohteliaisuutta.

Ilma oli kesäinen. Edellisen päivän sateen jälestä oli luonto virennyt. Venheessä istujat katselivat mielihyvällä milloin joen töyryitä, jotka jo alkoivat viheriöidä, milloin auringon paisteessa kimaltelevaa joen pintaa, jota pienoinen venhe nopeasti kynti, jättäen jälkeensä hopeanhohtavan vanan ja sen syrjille airojen matkaansaamat poreet.

Kohta oltiin Aumolan rannassa. Esa ja Helena istuivat kiikkulaudalla, koivujen suojassa. He tulivat vieraita vastaanottamaan. Sitten asetuttiin, vierasten pyynnöstä, kiikkulaudalle, nauttimaan raikasta ilmaa.

Esan isä tuli nyt kartanon poikki tervehtimään vieraita. Hän siimaili Pilveisiä heidän avustaan ja kysyi oliko Esa heitä jo jotenki palkinnut, niinkuin asia vaati.

"Minä olen heitä käsenyt ilmoittamaan, mitä haluaisivat palkinnoksi", sanoi Esa.

"Suurin palkintomme on, että ystävytemme pysyy lapsissamme", virkkoi Sofia. "Johtuu mieleeni Tapanin uni. Kerropa, Tapani, miten se oli".

"Tiedäthän tuon itseki kertoa", sanoi Tapani, joka ei katsonut voivansa kyllin sopivassa valossa esitellä tuota merkillistä unta.

"No, lyhyesti sanoen", alotti Sofia. "Oli asia niin, että Tapanista tuntui kuin lapsemme olisivat olleet pariskunta (Tietysti he unissa olivat täysikasvuiset.) Minä tulin tuosta unesta syvästi liikutetuksi. 'Se on Herran sormi', minä ajattelin ja vieläkin ajattelen. Kun siis sinä, Esa, olet luvannut täyttää jonkin pyyntömme, niin minä pyydän itseni ja mieheni puolesta: suo lasten saada toisensa".

Kaikki, paitsi Pilveiset, katselivat toisiaan katsannolla, jossa totisuus oli kuin ohut kuori, jonka nauru uhkasi joka hetki puhkaista. Hannulaki oli ruohikolla hyvin lysti, kun hän veti Aumolan koiraa hännästä.

"Mulla ei ole vastaan, että he saavat toisensa", sanoi Esa, "jos he kahdenkymmenen vuoden kuluttua tahtovat toisensa".

"Vaan mun toivoni on, että he nyt heti kihlataan toisilleen", virkkoi Sofia katsellen kuin sotilas, kun tämä kuulee komennettavan: painetti alas! "Venäjällä vanhemmat usein kihlaavat pienet lapsensa toisilleen eivätkä Venäläiset ole typerämpiä kuin mekään".

Esan muodossa ilmestyi jotenki selvästi tytymättömyys. Luopion emäntä nykäsi Helenaa hiasta ja kuiskasi: "Tämä on aivan kummallista – älä pelkää – en sanaakaan hiisku tästä asiasta. Kyllähän minä olen paljon nähnyt, vaan minussa pysyykin paljo".

Sofia odotti vastausta Esalta, vaan kun tämä ei mitään ääntänyt, hän sanoi Tapanille: "Me vaivaamme Esaa pyynnöllämme emmekähän voi sen täyttämistä vaatiakaan, sehän oli vaan suullinen lupaus ilman vieraista miehittä, sillä oman talon väki ei saa todistaa".

"Niin", sanoi Tapani, "vaan myönsihän Esa äsken näiden kuullen, että hän on kehoittanut meitä ilmoittamaan, mitä haluaisimme palkinnoksi".

Helena astui nyt Esan luo, silitti hänen ohimoitaan ja sanoi: "Minä toivon, ettei tuosta onnettomuus seuraa, jos lupaamme Valpurimme Hannulle".

"Tuommoiset lupaukset ovat jotensaki järjettömiä", jupisi Esa. "Appa he eivät mieltäisikään toisiinsa. Se ainaki on välttämätön ehto onnelliseen avioliittoon ja sillä välipuheella minäki suostun Sofian ehdotukseen".

"Täysi suostuminen tai suora kielto", virkkoi Sofia. "Kolmatta en minä korviini ota. Syö sanasi, jos haluat, Esa. Sinä käskit pyytää jotain, vaan et sanonut: pyydä ehdoilla".

"Siinä on muija, joka puolensa pitää", sanoi Esa, jota Sofian johdonmukaisuus hiukan huvitti, jospa narkästytikin. "Mutta tahtoisitko heitä pariskunnaksi, vaikka he vihaisivatkin toisiaan".

"Nuoret ihmiset naimisijässä eivät tavallisesti vihaa toisiaan", sanoi Sofia. "Jos niin on, niin löytyy siihen joku ulkonainen syy ja semmoiset syyt minä lupaan pitää ullohtaalla lapsistamme, niin että rakastavat toisiaan kaikesta sydämmestään".

Luotuaan silmänsä Helenaan, virkkoi Esa. "Minä olen aina pitänyt kunnianani pysyä sanassani. Minä siis suostun pyyntöösi, Sofia. Mutta muista, että edesvastaus lankeaa sun päällesi, jos tämä liitto vie onnettomuuteen, josta Herra varjalkoon".

"Yhtä hartaasti kuin sinä, Esa, toivot Herralta apua tässä asiassa, yhtä hartaasti minäki sitä toivon", sanoi Sofia ja pyyhki silmiään, jotka kyllä olivat kuivat.

"Tämä on hyvin liikuttava hetki", sanoi Tapani, ajatellen samassa: "en minä kehtaa pyytää mitään".

"Näin kummallisia en ole nähnyt enkä kuullut", sanoi Luopion emäntä. "Eipä sillä, että minä juuri paljon näen ja kuulen. – Nuo nuoret, viattomat lapsiparat! Ja tuossa on ylkä!"

Hän rupesi muka itkemään, vaan kun Esa sanoi: astukaamme nyt sisälle, siellä jotaki suuhun saatane, niin Luopion emännän kyyneleet palasivat samaa tietä kun olivat tulleet, niin ett'ei ainoatakaan pisaraa näkynyt silmännurkassa.

Sisällä nyt yleisesti vallitsi hyvä tuuli. Siellä syötiin ja siellä juotiin ja Sofia nosti pienen Valpurin kätkeystä ja suuteli häntä ja samoin teki Luopion emäntä, vakuuttaen, ettei hän koskaan ollut nähnyt niin suloista lasta (niinkuin moniailla on tapa sanoa.) Ja Tapani silitteli takkinsa liepeitä ja väänteli itseään tuolilla ja puheli tulevaisuudesta ja Luopion isäntä sanoi, että Pilveiset olivat erittäin järkeviä, kun halusivat miniätä ylempää kun itse olivat. Helena kuunteli hymysuin näitä ylistyksiä, ollen iloinen, kun näki Esanki hyvällä tuulella.

Kun vihdoim kesäkuun aurinko vaipui metsän taa, läksi iloinen seura Aumolasta, aavistamatta, mitä läheisimmässä tulevaisuudessa oli siellä tapahtuva.

IV

Pari vuorokautta oli kulunut edellisessä kerrotusta. Esan täytyi lähteä käymään lähimmässä kaupungissa, jossa asiat vaativat hänen viipymään kolme päivää.

Keveästi hyppäsi Esa kärryihin ja nyykäytteli ystävällisesti päätään Helenalle, joka seisoi kartanolla, Valpuri sylissään. Kohta tomupilvi esti Helenaa näkemästä miestänsä, jonka hänen hyvä oriinsa vei nopeasti eteenpäin.

Sen päivän hetket kuluivat Helenasta varsin hitaasti ja hän oli tyytyväinen, kun puukuorinen seinäkello vihdoinkin löi 9.

Vielä hetkisen ylhäällä oltuaan, hän asettui levolle. Niuttyväki oli 2 peninkulman päässä talosta ja palasi vasta viikon lopussa Aumolaan. Helena äitineen ja lapsensa kanssa olivat siis ainoat asukkaat talossa. Lovisa oli, Helenan pyynnöstä, tullut isolle puolelle makaamaan, samaan kamariin kun Helena ja Valpuri.

Kun varhainen kesäaurinko säteillään valaisi Helenan kasvoja, hän heräsi. Kaikki tuntui hänestä niin rauhalliselta, niin suloiselta, hiljaisuus ympärillä, heleä taivas, jolta aurinko valeli kultiaan ja joen välkkyvä pinta. Ja tuossa hänen vieressään lepäsi hänen "kultasilmänsä" niin rauhallisena, niin hiljaa.

Niin hiljaa, niin hiljaa! Äiti pidättää henkeään, kuullakseen pienen valvattinsa vieron hengenvedon. Hän kuuntelee, kuuntelee, kallistaa päänsä lähelle lapsen muotoa, katselee sitä. Vaan äkkiä hän kavahtaa ylös kumarruksistaan, sitten taas kyyristyy ja nyt sävähtää kuin ukonnuolen lävistämänä. Lapsi on – kuollut!

Helena koettaa huutaa, vaan ääni ei kulje hänen kurkussaan. Vihdoin hän syöksähtää äitinsä luo, riuhtoo häntä käsivarresta ja Lovisa herää, kuullen tyttärensä läpitunkevan hätähuudon: "minä olen tappanut lapseni!"

Lovisa kavahtaa sängystään, katsoo Helenan kauheasta tuskasta vääristyneitä kasvopiirteitä eikä tahdo uskoa silmiään eikä korviaan. Vihdoin hän ymmärtää, että Helena on maannut lapsensa kuoliaaksi.

"Toinnu, Helena!" sanoi nyt Lovisa. "Tuommoinen onnettomuus, joka nyt on sulle tapahtunut ja jonkalkaltaisesta moniaita viikkoja sitten kerroin sinulle, tapahtuu vallan usein".

"Ainoa lapseni! Mitä Esa sanoo! Ja Pilveiset! Ja koko pitäjä! Halvinki vaimo voi mua ylönkatsoa".

"Luota Luojaan", virkkoi Lovisa. "Hänen tahtonsa lie ollut, että lapsen piti kuoleman".

"Mitä tyhjää! Kaikki on mun syyni! Ja miksi tämä onnettomuus mulle on tapahtunut? Olenko minä enemmän syntinen kun moni, jolla on liuta lapsia elossa? Ottakoon julma Jumala munki henkeni, kun lapseni hengen vei. Haa! Minä voin tulla hulluksi, äitini!"

"Älä lapseni herjaa noin", virkkoi Lovisa. "Äläkä noin kaikkea rohkeuttasi menetä. Ehkäpä voidaan tämä ikävä jotenki korjata".

Helena katsoi hajamielin äitiinsä, vaan naurahti sitten katkerasti ja sanoi: "Ei teissä liene tämän vahingon korjaajaa".

"Eipä voida niin tarkoin tietää", virkkoi Lovisa; "ikä järkeä lisää".

"No se on mahdollista, vaan ei teistä niin viisasta ole tullut, että kuolleen herätätte". Viime sanat lausuaan Helena purskahti itkuun ja puristi pienen ruumiin vasten rintaansa, peittäen sen muodon suudelmilla.

Nähdessään lapsensa epätoivon, Lovisa virkkoi: "Takalon Elsa on köyhä leski ja hänellä olisi kyllin kahdesta lapsesta, vaan hänellä on kolme. Kolmas joutaisi sinulle".

"Minäkö toisen lapsen ottaisin? Ja leskikö hänen antaisi. Ei! ottolapsesta en huoli", virkkoi Helena pudistaen päätään.

"Sinä et minua oikein käsitä. Tuo lapsi on äitinsä ja muiden tietämättä tänne saatava ja tämä kuollut maan povehen kätkevä. Kuka sitten voi aavistaa, että lapsesi on kuollut?"

Kahdenkymmemen yhden vuotiaalta vaimolta tällöisessä tilassa ei voi odottaa suurta vastustelemista tuommoista neuvoa vastaan, varsinkin kun oma äiti on neuvonantaja.

Helenan silmissä leimahti toivon tuli, hän tarttui äitiään käsivarresta ja sanoi: "Luuletteko asian onnistuvan?"

"Luulenpa kyllä", virkkoi Lovisa.

"Jos sinusta mun pitäisi erota sydänpäpyni!" virkkoi Helena ja taaski itku salpasi häneltä äänen, kun hän katseli hengetöntä lastaan. Sitten, toinnuttuaan, hän lisäsi: "Niin, niin. Esa ei saa tietää mitään asiasta, eivätkä Pilveiset eikä kukaan muu kun te, äiti".

"Sinä siis, tyttäreni, käyt lapsen ottamassa?" virkkoi Lovisa. "Minä kyllä sill'aikaa vartioin tätä pienokaista".

"Niin, minä käyn", sanoi Helena. – "Mutta miten saan hänet pois äidin vallasta?" hän hetken päästä lisäsi.

"Sun täytyy uhrata aikaa siihen", sanoi Lovisa. – "Sun täytyy vaania läheisyydessä niin kauan, kunnes leski menee ulos ja silloin siepata lapsi".

"Minä lähten nyt heti matkalle", virkkoi Helena.

"Tee niin", sanoi Lovisa. "Mutta sun pitää nyt syödä".

"Ruoka ei mulle maistu", virkkoi Helena. Näin sanottuaan, hän teki vähäiset valmistukset matkaa varten.

"Peittäkää kätkyt huivilla", käski hän äitiään. "Jos joku tulee; niin luulee hän Valpurin nukkuvan. Oi nukkuos, armas pienoiseni, maailman myrskyistä ja herää ijankaikkisuuden aamukoitteessa autuaitten seurassa!"

Nyt Helena läksi matkalle. – Hitaasti kului aika Lovisan mielestä. Alinomaa hän katsahti vanhaan puukuoriseen seinäkelloon. Vähinki hasaus teki hänet levottomaksi. Kaikeksi onneksi ei ketään käynyt Aumolassa koko päivänä.

Yksinäisyydessään leski nyt mietiskeli, oliko hän tehnyt oikein, neuvoessaan tytärtään ryöstämään toiselta hänen lapsensa. Vaan monta puollustusta teolleen hän löysi: Helenan haikean surun, häpy, joka häntä muka kohtaisi, ja vieläpä senkin seikan, että tuo ryöstö oli muka hyvä työ leskelle, joka siten pääsisi elättämästä yhtä lasta. Päälle päätteeksi voitiin tuolle leskelle lähettää vähän apuaki hänen köyhyydessään. – Näiden tekosyiden nojassa tuli Lovisan omatunto täysin tyynnytetyksi. Kuinka usea maailmassa samalla tavalla tukehduttaa ijankaikkisen varoittavaa ääntä!

Lovisa, samoinkuin Helena, oli iloisissaan siitä, ett'ei Esa ollut kotona onnettomuuden tapahtuessa. Usein ihminen iloitsee siitä, joka on hänelle vahingoksi. Kuinka toisin olisi Helenan tulevaisuus muodostunut, jos Esa nyt olisi ollut kotosalla! Hänen jalo luonteensa olisi helposti antanut anteeksi tuon tapaturman, jonka Helena ensi mielenkiihkossaan kuvaili itselleen rikokseksi ja häpeäksi ja jonka salaamiseen lyhytnäköinen äiti antoi niin kamalan neuvon. Vielä vähemmin kuin Esalla olisi Pilveisillä ollut oikeutta nureksia onnettomuuden johdosta. Ja mitä vihdoinkin yleisön arveluun tuli, niin Helena, säilyttäessään miehensä luottamuksen ja rakkauden, ei suuresti olisi siitä riippunut.

Ihmiselämässä löytyy käännekohtia, jotka voivat vaikuttaa useain kohtaloon, vaikka näennäisesti koskevat vaan yhtä tai kahta. Tapaturma, josta yllä on mainittu, ei yksin olisi ollut mikään sanottava muutoksen matkaansaaja Aumolan oloissa. Sen johdosta syntynyt päätös ryöstää lapsi oli, koska se toteutui, seuraustensa suhteen suurimmasta merkityksestä, vaikka seuraukset vasta pitkän ajan kuluttua tulivat ilmi.

Vihdoinkin läheni päivän ruhtinas luoteista taivahan rantaa. Ei Helenaa näkynyt, ei kuulunut. Kaksinkertainen levottomuus vaivasi Lovisaa. Kumpi ei kuollut lapsi olisi häntä sisällä pidättänyt, olisi hän rientänyt Takalon torpan luo tytärtään neuvomaan ja auttamaan. Kerran hän mietti sulkea ovet lukkoon ja lähteä matkalle, vaan joku selittämätön levottomuus tapahtuman johdosta pidatti häntä.

Jättäkäämme nyt Lovisa hänen levottomaan ja ikävöivään mielentilaansa ja rientäkäämme Helenan luo näkemään, miten hänen hankkeensa toimeenpannaan ja miten ne menestyvät.

V

Se mökki, jossa Takalon Elsa asui, oli vanhanlainen, kallellaan oleva, yhdellä ikkunalla, joka oli pari kyynärää korkea. Toinen ylikuudesta oli särkynyt ja sen sijaan oli pantu päristä tehty, joka, jos ei juuri "läpinäkynyt", kuitenkin suunnilleen "lämpymän piti". Mökin kylkeen oli laudoista rakennettu etehisen-tapainen, jonka lattia oli kalteva toiseen suuntaan kuin tuvan lattia.

Helena läheni mökkiä ei suorastaan sen edessä olevan niityn poikki polkutietä, joka sinne johti, vaan läpi metsän, jonka liepeesen mökki oli rakennettu. Varovasti hän astui askeleen eteenpäin, katseli ympärilleen ja etenki mökkiin päin, kuunteli ja sitten rohkesi hän taas astua askeleen. Levottomuus oli hänen poskilleen ajanut punaa, joka vielä enemmän kaunisti hänen viehättävää muotoaan. Tässä astui ikääskuin valon enkeli ensi askeleitaan lankeemuksen tiellä.

Lähellä mökkiä istui kahdeksan vuotias poika ja viisivuotias tyttö, leikitellen kävyillä. Kumpiki olivat niin toimeensa kiintyneet kuin ainoastaan lapset voivat olla, unhottaen kaikki ympärillään. Mökistä kuului lapsen itku.

Tämä itku ei ensinkään ollut Helenan mieleen, sillä hän alkoi penkoa, että leski siten pidätettäisiin sisällä ehkä koko päivän. Päivä oli jo puolissa.

"Tuossa on mun kellokkaani", virkkoi poika, asettaen isomman kävyn, jolla oli tikuista tehdyt jalat, toisten edelle.

"Tuossa on mun kellokkaani", virkkoi tytär.

"Sun kellokkaasi on nuppa, vaan katso mun kellokkaallani on sarvet".

Näin sanoen poika pisti kaksi hakoneulaa kellokkaalleen sarviksi.

"Onpa mullaki sarvet", sanoi tytär eli oikeammin sanoen, huusi ja pisti, hänki, hakoneulat kellokkaan – kävyn etupuoleen.

"Eipähän ole", huusi poika ja riisti sarvet tytön kävystä pois.

Nyt tyttö rupesi itkemään ja kun hän huomasi itkun liian vähän kuuluvan, huutamaan. Samassa mökin ovi avattiin ja leski katsoi ulos siitä.

"Taasko sinä Antti Sannaa kiusaat? Älä ole milläksikään; pääset äidin kanssa Torvelaan".

Sanna hypähti ilosta ja alkoi hokea: "minäpä pääsen Torvelaan, minäpä pääsen Torvelaan".

"Äläs, kelpo asia", sanoi Antti näennäisellä kylmäkiskoisuudella. "En sinne tahtoisi päästäkään".

Hetken kuluttua leski avasi oven ja tuli ulos.

"Mene, Antti, kätkeyn viereen ja jos pikku Suoma herää, niin liikuttele kätkeyttä ja laula, niin ehkä hän nukkuu uudestaan. En viivy kauan kylässä".

Leski otti nyt Sannan mukaansa. Antti mulkoili hetken, jupisten: "Aina minua vahdiksi pannaan" ja meni mökkiin.

"Miten nyt tuon pojan saan ulos?" virkkoi Helena "Hän on käynyt pari kertaa Aumolassa ja tuntee mun".

Oli tosinki arveluttava kysymys, miten poika saataisiin syrjään hetkeksikään, jos ei hän sattumuksesta lähtisi liikkeelle.

Sattumuksen täytyy tässä tulla avuksi.

Helena otti maasta kiven ja heitti sen mökin katolle, jota se kolisten vyöryi alas.

Antti tuli kohta portaille katsomaan, mikä tuon kolinan matkaansai.

"Oletko Matti siellä? Tule sisään. Äiti ei ole kotona", virkkoi Antti.

Ei kuulunut vastausta. Antti läksi jupisten sisään.

Mitä Helenan nyt piti tekemän? Hän muisti voivansa matkia suden, huuhkajan ja karhun ääniä. Hän siis pani toimeen pienet naukujaiset. Antti taas hyökkäsi portaille ja huusi: "älä mua peijaa, Matti. Sinä siellä olet". – Mutta kuunneltuaan hetken noita ääniä, tuli Antti siihen päätökseen, ettei Matti omannut tuommoista monipuolisuutta luontaisen musiikin alalla.

"Tule esiin, vaikka oisit kuka", huusi nyt Antti urhoollisuudella, joka, Helenan ymmärryksestä, oli hyvin laimea.

Mutta kun ei mitään näkynyt, alkoi Antin rohkeus kerrassaan sortua. Hetken epäroityään hän läksi nopeasti astumaan, joka meno kohta muuttui juoksuksi, Torvelaan äitiään käskemään.

Tuskin oli Antti nähtävistä kadonnut, kun Helena hyökkäsi mökkiin, sieppasi lapsen kätkeystä ja kiiruhti metsään.

Pelästynyt lapsi heräsi ja alkoi huutaa. Helena ei uskaltanut pysähtyä, ennenkun oli saapunut pitkän matkan päähän torpasta, jolloin hän hengästyneenä istahti ja koetti saada lasta asettumaan. Lapsi vaikenä hetkeksi ja Helena taas jatkoi matkansa. Hänen kätensä rupesivat väsymyksestä hermottumaan; hiki vuoti hänen otsaltaan. Hän vaelsi syrjäiteitä ja onnellisesti hän karttoi kaikki ihmiset, jotka sinä iltana olivat liikkeellä.

Kesä-illan hämärässä siinti jo tuolla etäällä Aumola. Vielä moniaita hetkiä ja hengästyneenä sekä hiestyneenä ja tomuttuneena laski Helena lapsen Lovisan syliin ja vaipui aivan väsyneenä tuolille.

Kotvan aikaa parkui tulokas, vaan asettui vihdoin ja nukkui. Silloin Helena otti oman lapsensa, kääri sen valkeaan liinaan ja pani pienen ruumiin arkkuseen.

"Lienee parasta heti viedä tämä kirkkomaalle?" kysyi Helena äidiltään.

"Tietysti", sanoi Lovisa. "Se on välttämätöntä".

Helena otti arkkusen kainaloonsa ja läksi astumaan kirkkomaalle. Vapisevalla kädellä hän avasi sen portin ja astuttuaan kuolleiden valtakuntaan, hän laski kalliin kantamuksensa maahan ja alkoi pienellä lapiolla kaivaa maata vähän syrjässä kirkkomaan portista.

"Lapsi parka", Helena jupisi, "ilman papin siunauksetta minä sun lasken maan povehen, vaan mun siunaukseni on ainaki yhtä harras kuin jonkun papin. Sinä viaton ruusunen, joka ennen aikaasi lakastuit, sun tiesi vie sun ikuisen valon lähtehille, vaan minä, poloinen, vaellan syvän synnin liejussa. Oi, jospa sun haudan tuolla puolen edes etäältä nähdä saisin!"

Helena kaivoi, kunnes oli ehtinyt 2 kyynärän syvyydelle. Hiki tippui hänen otsaltaan. Hän polveusi nyt arkkusen viereen, luki pienen rukouksen ja laski sitten arkun hautaan. Seisottuaan hetken, kädet ristissä haudan edessä, hän vihdoin läksi hiljaa astumaan kotia päin.

Kaksi renkiä oli samana iltana tullut kotia niityltä, toinen korjauttamaan viikatteen terää, joka oli mennyt poikki, sepän luona, toinen parannuttamaan käärmeen pistosta erään tietäjän luona. Varhain seuraavana aamuna he taas palasivat niitylle.

Viikon viime päivänä tuli Esa kotia. Kuinka iloinen hän oli, sulkiessaan syliinsä lapsen, jonka isä ei hän ollutkaan! Valpuri, n: o 2 (tätäki lasta kutsuttiin Valpuriksi) oli hyvin edellisen näköön, niinkuin, sivumennen sanoen, lapset siinä ijässä ovatki. Pienellä vainajalla oli ollut luoma oikeassa olkapäässä, jota merkkiä Esa jonkun ajan kuluttua, kun ryöstettyä lasta kylvetettiin, kaipasi. Lovisa selitti asian niin, että hän eräällä syöväällä nesteellä oli kolme iltaa peräkanaa kuutaman valossa voidellut merkkiä, erään noidan neuvosta, ja luoma oli kadonnut. Esa ei tätä pitänyt mahdolltomana; hän tosin ei uskonut noitien taitoa aivan suureksi, vaan arveli tuolla nesteellä mahdollisesti olleen tuommoisen voiman. Sen enempää ei Esa sitä asiata ajatellut, hänellä kun ei ollut mitään syytä epäillä nähneensä eri lapsen palattuaan kuin sen, minkä hän mennessään oli nähnyt.

Lovisa ja Helena olivat nyt täysin rauhoitetut. Ei kukaan ollut nähnyt Helenaa hänen ryöstöretkellään ja siis oli varmaa, ettei sen retken johdosta mitään kulkupuheita syntyisi. Jonkunlaiset omantunnon vaivat hiukan vaivasivat kahta vaimonpuolta, vaan ne saatiin kyllä korjatuiksi. Olivathan murhe ja häpy poistetut, olihan tavallaan armeliasuuden työ tehty tuota leskiparkaa kohtaan!

VI

Ken voi kuvailla onnettoman lesken kauhistusta, kun hän palattuaan huomaa kätkyen tyhjänä? Poikansa selitystä villipetojen ääntelemisestä, jota hän alussa ei ollut korviinsa ottanut, alkoi hän nyt pitää uskottavana. Hän mieli torua poikaansa siitä, kun tämä oli noin huolimattomasti jättänyt pienen sisarensa tuommoisen vaaran saaliiksi, vaan muistaessaan pojan lapsuuden ja siitä riippuvan herkkämielisyyden, ei hän voinut poikaansa sen enemmän torua. Hän koetti hiljaisesti alistua Luojan salliman onnettomuuden alle. Mutta haikea kaipausta asui hänen rinnassaan.

Niin autiolta tuntui pieni tupa, kun sen pienin asukas oli viety pois! Eikä aikakaan tahtonut ottaa kuluakseen lesken mielestä! Ensi päivä ryöstön jälkeen oli kokonainen ijankaikkisuus.

Jos vertaamme leskeä Helenaan, tämän ollessa samanlaisessa tilassa, nimittäin lapsensa menettäneenä, niin huomaamme näiden kahden vaimon välillä suuren eroituksen. Leski, joka oli enemmän pehmeäluontoinen, voi helpommin alistua koetuksen alle, varsinkin kun hän ei koko elinaikanaan ollut mitään sanottavaa sallimuksen suosiota nauttinut.

Helena taas, joka koko elinaikansa oli viettänyt onnen päiväpaisteissa, syytti malttamattomuudessaan korkeinta olentoa onnettomuutensa matkaansajaksi.

Kolmantena päivänä jälkeen ryöstön, kun leski istui tuvassaan eikä ikävissään voinut mihinkään toimeen ryhtyä, näki hän, akkunan läpi katsoessaan, vieraan tulevan polkua myöten hänen mökkiään kohden. Kun tulija oli lähemmäksi saapunut, tunsivat leski Aumolan Lovisan.

Tämä selitti käyneensä läheisessä talossa ja poikenneensa tänne, kun tiesi, mikä onnettomuus täällä oli tapahtunut.

"Älä tuota onnettomuutta liioin mielelle pane", lohdutti Lovisa leskeä. "Onhan sulla elossa kaksi lasta. Vähillä varoillasi olisi sun ehkä työlästä elättää useampia kuin sinulla nyt on".

"Kummallista on tuo puhe", sanoi leski. "Kysytkö äidin rakkaus sitä, riittävätkö varat elättämään lasta, joka kerran on maailmaan tullut?" Näin puhuen, kyynelkyljet kohosivat hänen silmiinsä.

"Niin, niin, sun surusi helposti tajuan. Miehesi kuoli puoliko vuotta sitten?" jatkoi Lovisa, johtaen puheen toiselle tolalle.

"Sen surun haavat alkoivat jo arpeutua, niin tuli tämä haikea suru. Oi kamalaa, kun pieni lemmitty villipetojen saaliiksi joutui".

"Onko näillä seuduilla viime aikoina liikkunut villipetoja?" kysyi Lovisa.

"Ei ensinkään ole heistä mitään kuulunut, vaan tuskin olisikaan tämä onnettomuus voinut tapahtua, jos heistä olisi ennakolta mitään vihiä ollut", virkkoi leski.

"Niin, se on luultavaa", virkkoi Lovisa. "Mutta kyllä sinun täytyy pitää tätä kamalaa tapausta Jumalan sallimana. Siten parhaiten voit lohduttaa itseäsi".

"Tietysti", sanoi leski. "Kyllähän se on totta, että viime talvena susi oli ryöstänyt lapsen Eskarin torpasta, joka on tämän metsän takana. Sitä en muistanut äsken. Niin, niin! Kyllähän minä pidän tätä tapausta Herran sallimana ja siinä uskossa minä löydän lohdutuksen".

"Sulla on totisen kristillisen mieliala", sanoi Lovisa. "Suo mun sulle myötätuntoisuuteni osoitteeksi antaa tämä vähäinen rahasumma".

Avaten kukkaronsa, Lovisa otti sieltä setelin ja laski sen lesken kouraan.

"Te olette enkeli", huudahti leski, "joka noin surkuttelette kohtaloani, jonka ei luulisi niin syrjäistä liikuttavan. Mutta Herra herättää joskus armeliaisuutta niissäkin, joilta ei sitä arvaa odottaa".

Leski ei arvannut, kuinka pistävältä loppuosa hänen puheestaan kuului Lovisan korviin. Tämä päätti nyt lähteä matkalle kotiin, sanoi jäähyvästin leskelle ja käski hänen elää hyvässä toivossa, luvaten vastaki auttaa pienoisella raha-avulla. Leski tuosta jalomielisyydestä kyynelkeitä vuodattamaan, siunaten senki seitsemän kertaa Lovisaa ja kun tämä vihdoinkin lausui, että hän oli täällä Helenan tahdosta, niin leski alkoi ylistää tätä, sanoen aina uskoneensa, että Helena oli Jumalan lapsi.

Kun Lovisa tuli kotiinsa, uteli Helena matkasta ja kuuli suurella tyytyväisyydellä, että leski oli niin alistunut kovan kohtalonsa alle eikä vähintäkään epäluuloa kantanut.

Jonkun päivän kuluttua sai Esaki kuulla tuosta lapsenryöstöstä. Hän jotenki kummasteli villipetojen rohkeutta, vaan kun ei mitään muuta selitystä lapsen katoamiseen löytynyt eikä kuulunut ja kun pojan sanottiin kuulleen metsäpetojen ääniä, niin Esa luuli niinkuin muutki.

Pilveisten emäntää tyydytti varsinkin se seikka, ettei tuo ryöstetty lapsi ollut se, jota hänen Hannunsa tulevaisuudessa saisi vaimokseen kutsua!

Oltuaan vähän aikaa kulkupuheena, vaipui tämäki merkillinen tapaus ja puheet siitä Unholan syvyyteen, jonne kaikki senkaltaiset puheet vihdoinkin joutuvat.

Samana iltana kun Helena ryösti lapsen, tapahtui Pilveisten perheessä muuan kohtaaminen, josta tässä lyhykäisesti kerromme, koska se hyvin kuvaa perheen sisällisiä oloja.

Sofia oli nimittäin nuhdellut Tapania, tiesi monettako kertaa, siitä, että Tapani oli ollut vailla sekä rakkautta, että tavallista kohteliaisuutta Aumolassa silloin, kun ei hän ollut ruvennut kertomaan unestaan, vaan oli pakoittanut Sofian kertomaan toisten unia. Ensin Tapani koetti selvittää asiasta siivolla, vaan vihdoinkin hänen malttinsa loppui.

Kun siis Sofia lausui, ettei miehellään ollut rohkeutta, niin Tapani tuiskasi: "Oli mulla kerran liiaksiki rohkeutta, nimittäin silloin, kun otin sun akakseni".

"Niinkö luulet ukkoseni?" sanoi Sofia ja loi häneen kellertävät silmänsä. "Minä taas luulen, että ellen olisi sua puolittain vetänyt luokseni, emme nyt olisi toistemme hupina".

"Luuletko sulla olevan niin suuren vetovoiman?" virkkoi Tapani ja läksi samalla ovesta ulos sekä rupeasi juoksemaan erästä niittyä kohden, jossa niittyväki lopetteli työtään.

Sofia, joka niittyväen joukossa tiesi olevan muutaman tyttären, jota vastaan hän oli oppinut tuntemaan kummallista vastahakoisuutta siitä yksinkertaisesta syystä, että tytär oli kaunis Tapanin ja monen muun mielestä, ryntäsi nyt arvoisan puolisonsa jälkeen ylläpitääkseen tuota vetovoimaa, josta juuri oli puhunut.

"Julkeatko, hävytön, jättää vaimosi yksin, juostaksesi keveä kenkäisten piikojen jälessä?" läähätti Sofia. "Seuraa mua heti, tai, Jumal' avita, lähden rovastin luo ensin ja nimismiehen luo sitten".

"Äläpä puhele", virkkoi Tapani. "Kun piiat ovat täällä melkein yhdessä kohti, niin en juokse heidän jälessä. Tahdoin vaan näyttää, että mulla on rohkeutta."

Näin sanoen hän kietoi kätensä tuon pelättävän piiän vyötäryksen ympäri, vaan samassa Sofia ryntäsi hänen päälleen, silpasi häntä kahdesti poskelle ja kynsi tytärtä, että veri juoksi.

"Ei tappelua", huusi muuan renki, vaan toinen huusi: "annan heidän tapella".

"Olisin hetkisen täällä huvitellut", virkkoi Tapani, "sillä kyllähän kotona kerkeää huvitella. Vaan minä olen nainut mies, siis: hy-väs-ti maa-il-ma".

Viime sanat lausuaan hän levitti kätensä ja kumartui. Sitten hän lausui: "Minä olen valmis kuin uhrinauta".

Nyt pariskunta läksi kotiaan astumaan, niittyväen nauraessa.

"Tämä läksy olkoon sulle opetuksiksi", sanoi Tapani. "Älä mua vasta ärsytä! Kun minä saan vihan mieleeni, ei se pian siitä lähde".

"Selkääsi sun pitäisi saada joka päivä!" huusi Sofia. "Oi, minkä ristin sinusta sain!" – Vihasta hän rupesi itkemään.

Kun Tapani näki vaimonsa heltyneen, katosi kaikki hänen vihansa. Sovinnolliset sanat rupesivat soimaan ja puolen tunnin kuluttua oli taas hyvä sopu valloillaan tässä pariskunnassa.

Useita täänkaltaisia kohtauksia seurasi. Ne olivat hyvin samaan "tyyliin", paitsi että sovinto vuosi vuodelta alkoi tulla jotakuinkin hankalaksi ja hölläksi.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.